Kampen

GEMEENTEBLAD

Officiële uitgave van de gemeente Kampen

Nr. 531013

17 november 2026

Omgevingsprogramma Natuur en Landschap

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Kampen;

gelezen het voorstel over het Omgevingsprogramma Natuur en Landschap met daarin het hoofdstuk Natuur;

gelet op de artikelen 3.4 van de Omgevingswet en artikel 3.40 van de Algemene wet bestuursrecht, die bepalen dat:

a. het college van burgemeester en wethouders een programma kan vaststellen;

b. een programma in werking treedt met ingang van de dag na de dag waarop het besluit bekend is gemaakt.

B E S L U I T :

Artikel I

Vast te stellen het Omgevingsprogramma Natuur en Landschap zoals dat is te lezen in bijlage A bij dit besluit en de motivering met bijbehorende bijlagen.

Artikel II

Aan dit omgevingsprogramma een hoofdstuk Natuur toe te voegen.

Artikel III

De gemeenteraad te informeren.
Aldus besloten in de vergadering van 10 november 2026.

Het omgevingsprogramma treedt in werking op de dag na de bekendmaking van dit besluit en is te raadplegen via ‘Regels op de kaart’.

de secretaris,
drs. N. Middelbos
de burgemeester,
S. de Rouwe

Bijlage A

Omgevingsprogramma Natuur en Landschap

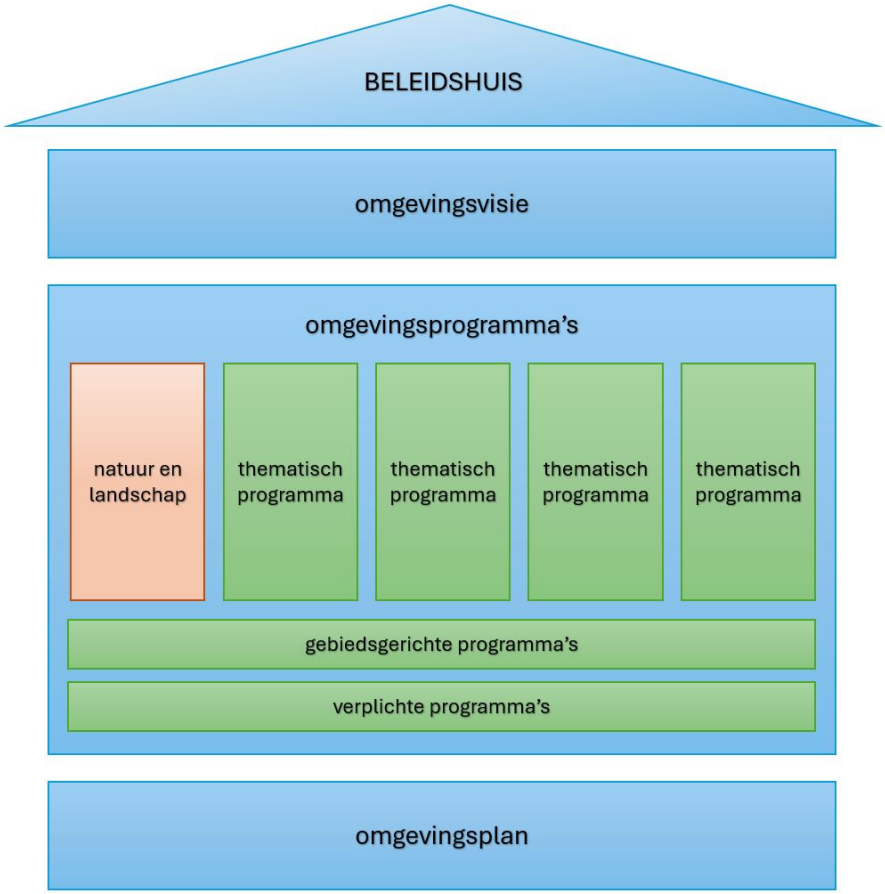
Inleiding

Dit omgevingsprogramma geeft invulling aan de pijler 'Toekomstbestendige natuurlijke omgeving' binnen de strategische opgaven van de gemeente Kampen. Het omgevingsprogramma werkt de ambities uit de omgevingsvisie verder uit en richt zich met name op de hoofdlijn 'Op weg naar een waterrijke en groene leefomgeving' en het omgevingsplan.

De gemeente Kampen staat voor de opgave om de kwaliteit van natuur, landschap en leefomgeving te behouden en te versterken, in een context van groei, klimaatverandering en toenemend ruimtegebruik. Dit vraagt om duidelijke keuzes en een gerichte inzet op samenhang tussen beleid en uitvoering.

In dit omgevingsprogramma worden de gemeentelijke doelen voor natuur en biodiversiteit geconcretiseerd. Daarbij ligt de focus op het bebouwd gebied en het agrarisch buitengebied, in aansluiting op bestaand beleid en initiatieven. Het omgevingsprogramma biedt richting, maar is nadrukkelijk ook een dynamisch instrument dat de komende jaren verder wordt uitgewerkt en aangevuld.

Het omgevingsprogramma bestaat uit twee delen. In het eerste deel is het beleidskader opgenomen, waarin de visie en doelen per thema zijn beschreven. In het tweede deel is de uitvoeringsagenda opgenomen, waarin de noodzakelijke acties en vervolgstappen zijn benoemd. Samen vormen deze onderdelen de basis voor een samenhangende aanpak van natuur en biodiversiteit in Kampen.

afb. 0.1 De plek van dit omgevingsprogramma in het beleidshuis van de Gemeente Kampen

Deel I Beleidskader

Inleiding

In dit deel wordt het beleidskader voor het *Omgevingsprogramma Natuur en Landschap* uitgewerkt. Hierin zijn de gemeentelijke visie, ambities en doelen voor natuur en biodiversiteit opgenomen.

De verschillende programmaonderdelen geven invulling aan de beleidsopgaven die voortvloeien uit de omgevingsvisie en andere relevante beleidsdocumenten. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar samenhang met andere thema's en beleidsvelden, zoals klimaatadaptatie, water, wonen en landbouw. Natuur is immers geen op zichzelf staand thema, maar raakt aan vrijwel alle ruimtelijke en maatschappelijke opgaven.

Het beleidskader biedt richting voor keuzes in inrichting, beheer en ontwikkeling van de leefomgeving. Tegelijkertijd laat het ruimte voor verdere uitwerking en maatwerk in de uitvoering. Per programmaonderdeel worden de belangrijkste uitgangspunten, doelen en prioriteiten beschreven, die in de uitvoeringsagenda verder worden geconcretiseerd.

Hoofdstuk 1 Natuur

§ 1.1 Inleiding

$ 1.1.1 Natuur in een omgevingsprogramma. Waarom?

De natuur in Nederland staat onder druk via allerlei (menselijke) activiteiten in de industrie, landbouw, verkeer en verstedelijking. Een groeiende bevolking die steeds meer consumeert zorgt voor meer ruimtebeslag, vervuiling en verstoring. Deze zware menselijk druk kan leiden tot achteruitgang van biodiversiteit. In Kampen koesteren we onze unieke ligging aan de IJssel en de daarbij horende rijke natuurwaarden. Deze waarden verdienen extra versterking en bescherming tegen de zware druk.

Met dit hoofdstuk zet de Gemeente Kampen in op het borgen en versterken van de biodiversiteit. Het implementeert de Europese natuurherstel verordening, de *Koers Kampen 2040* ("Natuur en biodiversiteit beschermen én versterken we in Kampen") en het betreft een nadere uitwerking van de omgevingsvisie waarin de richting die we op willen met de natuur in Kampen op hoofdlijnen is opgenomen ("We zijn trots op het groen en de natuur binnen en buiten onze dorpen en wijken, en zetten in op behoud, bescherming en versterking van deze natuurwaarden").

In de omgevingsvisie is te lezen dat ingezet wordt op drie strategische hoofdlijnen:
1. Vitale, veerkrachtige mensen en gemeenschappen.
2. Ruimte voor goed wonen en een bruisende lokale economie.
3. Op weg naar een waterrijke en groene aarde en leefomgeving.

Voor natuur wordt overwegend aangesloten bij de derde hoofdambitie. Voor de twee overige hoofdambities geldt: gezonde natuur is essentieel voor de gewenste 'vitale, veerkrachtige mensen en gemeenschappen' en een absolute pré voor de gewenste 'ruimte voor goed wonen en een bruisende lokale én regionale economie'.

Kampen op weg naar een waterrijke en groene gemeente waar natuur floreert.

$ 1.1.2 Leeswijzer

De kern van dit hoofdstuk wordt gevormd door de Kamper visie op natuur met bijbehorende concrete natuurdoelen (§ 1.3). Omdat de ambities en mogelijkheden voor natuur in bebouwd gebied wezenlijk anders zijn dan in het agrarisch buitengebied, zijn hiervoor verschillende doelen gesteld. We richten ons in dit hoofdstuk op natuur in de breedste zin voor het bebouwd gebied en het agrarisch buitengebied. Van insectenrijke dijken en de weidevogelgebieden in het buitengebied, naar de stedelijke groenstructuur met vleermuizen, insecten, merels en mezen, tot de unieke watersystemen die Kampen rijk is.

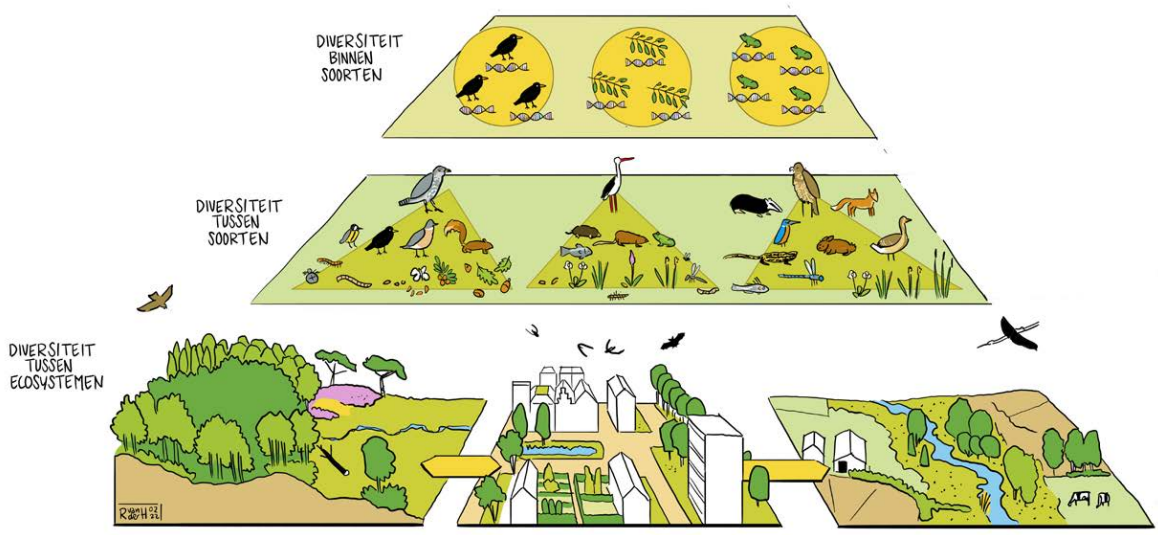
We gaan voor het bebouwd gebied en het agrarisch buitengebied werken met 20 Kamper gidssoorten (§ 1.4) om concrete invulling te kunnen geven aan de benodigde kwaliteit van ons Kamper natuurnetwerk (§ 1.5) en overige groenblauwe structuren zoals sloten, bermen, bomenrijen en weidevogelgebieden buiten de beschermde natuurgebieden.

Dit hoofdstuk is verder tot stand gekomen op grond van verschillende bestaande en nog in ontwikkeling zijnde beleidsdocumenten die raakvlak hebben met natuur. Daarbij is tevens een participatietraject gevolgd.

§ 1.2 Behouden en versterken Kamper natuur en biodiversiteit

$ 1.2.1 Natuur en biodiversiteit

De begrippen biodiversiteit en natuur worden regelmatig als synoniemen gebruikt. 'Natuur' heeft echter doorgaans een ruimere betekenis en omvat ook allerlei (natuurlijke) processen en structuren zoals bodem, reliëf en weer. ‘Biodiversiteit’ is de term die we gebruiken om de soortenrijkdom aan te duiden. Het betreft de variatie binnen soorten (op DNA-niveau), tussen soorten en tussen ecosystemen / landschapstypen (zie afbeelding 1.1). Het (bewust of onbewust) wegnemen van soorten verzwakt de andere soorten en in algemene zin ook de aanwezige natuur. Andersom draagt een gevarieerde en robuuste natuur bij aan een hoge biodiversiteit. Een eenvoudig voorbeeld hierbij is een bomenrij waar verschillende boomsoorten zijn aangeplant (in plaats van een monocultuur). Door de diversiteit aan boomsoorten, is het aantal diersoorten dat er gebruik van maakt gemiddeld hoger dan bij slechts 1 één boomsoort. Ook is de kans op aantasting van de gehele bomenrij door boomziekte(s) aanzienlijk kleiner gemaakt.

afb. 1.1 Biodiversiteit visueel gemaakt. Variatie op DNA-niveau (boven), tussen soorten (midden) en ecosystemen (onder).

bron: Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (2022). Natuurinclusief Nederland: natuur overal en voor iedereen

$ 1.2.2 Het belang van gezonde natuur

De natuur levert vele diensten en producten (ecosysteemdiensten) aan de maatschappij en economie en is als zodanig onmisbaar voor het menselijk bestaan op aarde. Zonder een gezonde natuur geen vruchtbare bodem om gewassen op te kweken, geen goede waterberging bij heftige buien, geen gezond drinkwater en geen onderdrukking van plagen. Ook de beschikbaarheid van onze bouwmaterialen, grondstoffen voor kleding (zoals katoen) en medicijnen is afhankelijk van een gezonde natuur. Bovendien draagt een gezonde natuur aantoonbaar bij aan het welzijn en de gezondheid van de mens, zowel mentaal als fysiek. Kortom: iedere inwoner, bedrijf, gemeente is gebaat bij behoud en versterken van de natuur. Dit geldt vanzelfsprekend ook voor Kampen.

Een gezonde(re) natuur wordt bereikt als er voldoende **ruimte** voor natuur wordt gecreëerd, deze natuur van voldoende **kwaliteit** is en blijft en de verschillende gebieden met natuur voldoende met elkaar **verbonden** zijn. Daarnaast is het van belang om, zover mogelijk, de effecten van menselijke drukfactoren te verminderen door economische en maatschappelijke systeemverandering te stimuleren.

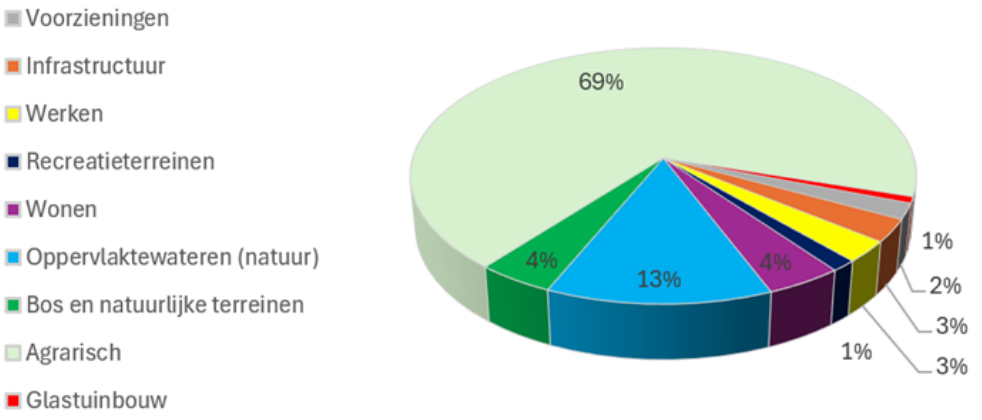
Basiskwaliteit natuur (BKN)

Op initiatief van Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel, Vogelbescherming Nederland en het ministerie van LVVN is het beleidsinstrument ‘Basiskwaliteit Natuur’ of ‘BKN’ ontwikkeld. Het is geen wet of beleid maar wordt in toenemende mate als beleidsmatig kader gebruikt als ondergrens voor de kwaliteit van natuur in het landelijk en stedelijk gebied waar natuur niet de primaire functie is. Doel van het BKN is het herstellen van de condities (abiotisch, inrichting en beheer) die nodig zijn om algemene dier- en plantensoorten algemeen te laten zijn, blijven, of worden. Kampen sluit zich via dit programma aan bij deze doelstelling.

$ 1.2.3 Hoofdambities voor behoud en versterking van natuur in Kampen

Om ervoor te zorgen dat de natuur in Kampen behouden blijft en versterkt wordt, is een aantal hoofdambities voor dit programmaonderdeel bepaald. Deze hoofdambities zijn specifiek gericht op de gebieden van Kampen (bebouwd gebied en agrarisch buitengebied) waar géén aanwijzing als Natura 2000 en/of NNN geldt en luiden als volgt:

- **Ruimte voor natuur.** Dit betekent enerzijds het veiligstellen van wat er nu is (circa 4% van het gemeenteoppervlak is bos en natuurlijke terreinen en circa 13% is oppervlaktewater, zie afbeelding 1.2) en anderzijds het waar mogelijk realiseren van meer ruimte voor natuur in bebouwd gebied en het agrarisch buitengebied.

afb. 1.2 Overzicht van het landgebruik (met 'agrarisch' als veruit de grootste) in de gemeente Kampen.

bron: CBS

- **Kwaliteit van natuur**. We streven ernaar de Kamper natuur zo optimaal mogelijk in te richten en beheren. Daarvoor hebben we een twintigtal gidssoorten gekozen (zie hoofdstuk 4) die model staan voor de benodigde kwaliteit. Bestaande en nieuwe gebieden gaan we inrichten, beheren en/of optimaliseren voor één of meerdere van deze gidssoorten.
- **Groenblauwe verbindingen** behouden, versterken en uitbreiden. Er wordt een Kamper Natuurnetwerk (zie hoofdstuk 5) vastgesteld die ervoor moet zorgen dat belangrijke groenblauwe elementen in de gemeente zo goed mogelijk met elkaar verbonden worden. Dit natuurnetwerk zal ecologisch beheerd worden.
- **Aanpak drukfactoren**. Waar dat via gemeentelijke inspanning mogelijk is, wordt ernaar gestreefd om de negatieve effecten van agrarische activiteiten, recreatie, grondwateronttrekking, industrie, verkeer, geluid en verlichting op natuur te beperken. Minder druk op natuur zorgt in zijn algemeenheid voor een gezondere natuur met meer soorten en aantallen (per soort).
- **Systeemverandering** stimuleren. Waar dat via gemeentelijke inspanning mogelijk is, wordt ernaar gestreefd om een zo groot mogelijke maatschappelijke en economische inspanning voor natuurherstel onder inwoners en ondernemers te bewerkstelligen. Dit gaan we doen door actief te inspireren, faciliteren en communiceren[1].

In de volgende paragraaf wordt uiteengezet welke visie hieruit volgt en welke doelen gesteld zijn om deze hoofdambities waar te maken.

§ 1.3 Visie en doelen

$ 1.3.1 Deelgebieden

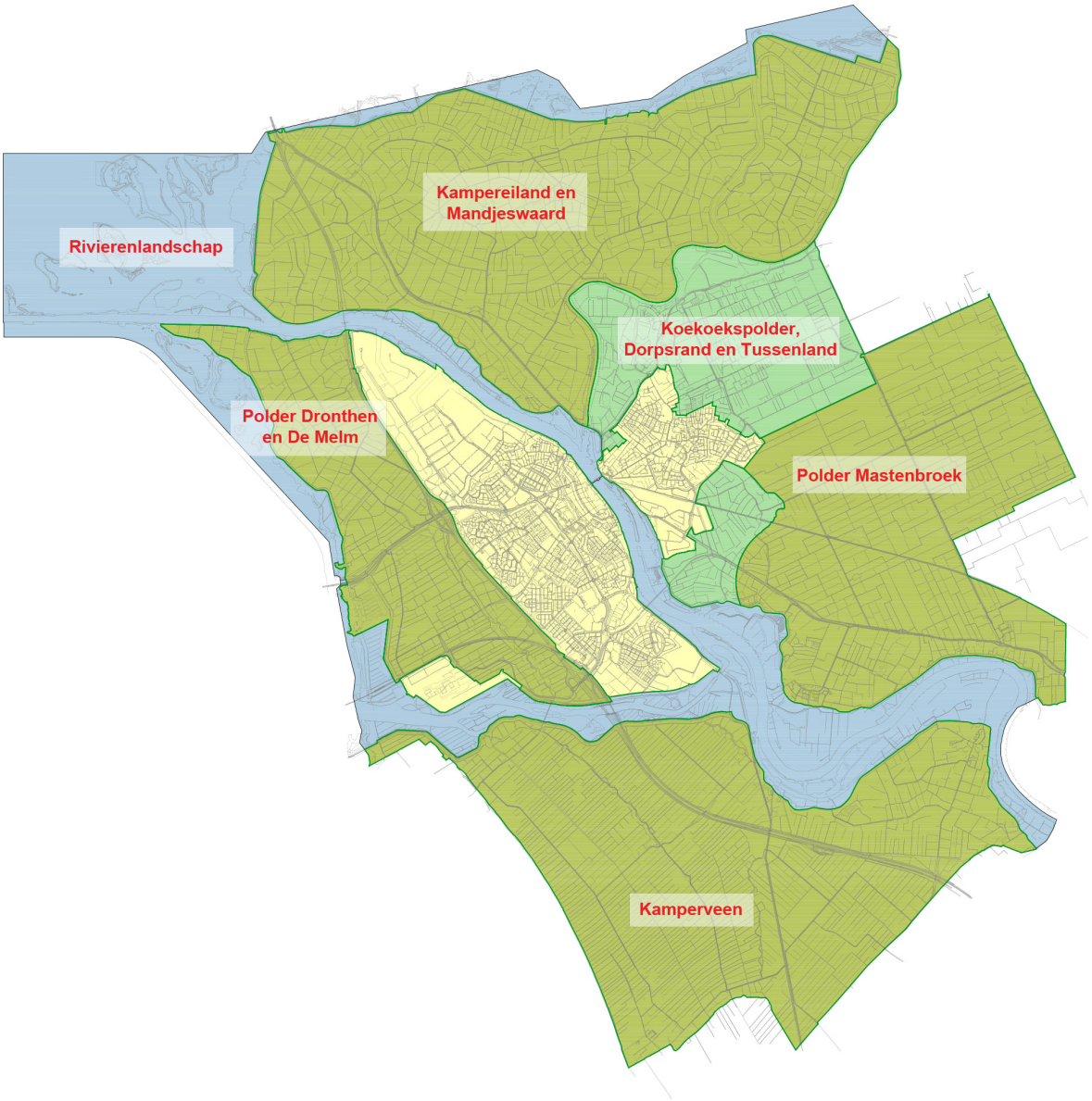
Kampen is, vanuit natuurwaarden gezien, een gevarieerde gemeente door een rijk palet aan omstandigheden en landgebruik. Het meest kenmerkend voor de gemeente Kampen is de onlosmakelijke verbinding met water. Grofweg is Kampen op te delen in de **natuurgebieden van het rivierenlandschap**, het **bebouwd gebied** en het **agrarisch buitengebied**. Elk deel met haar eigen kenmerken, waarden en potentie voor natuur.

[1] Denk aan het stimuleren van een maatregel als 'groen voor grijs' (lees: tegels eruit en groen erin).

Het agrarisch buitengebied is daarbij nog op te delen in vier verschillende polders die in totaal zo'n 70% van het oppervlak van de gemeente beslaan:

- Kampereiland & Mandjeswaard (waaronder het Noorddiep en Ganzendiep);
- Polder Mastenbroek;
- Kamperveen & Polder Dronthen (inclusief de Melmerpolder);
- Dorpsrand IJsselmuiden met de Koekoekspolder en het tussenland.

Afbeelding 1.3 toont de verschillende in dit plan onderscheidende deelgebieden in Kampen. In bijlage 3 zijn karakterschetsen per deelgebied opgenomen.

afb. 1.3 De verschillende voor natuur onderscheidende deelgebieden in Kampen. Het rivierenlandschap valt buiten de scope van dit hoofdstuk

De natuurgebieden van het rivierenlandschap vallen buiten de scope van dit programmaonderdeel. Het beleid richt zich immers op de natuur van bebouwd gebied en het agrarisch buitengebied. Versterking van de natuur in deze gebieden draagt vanzelfsprekend ook bij aan de natuur in het rivierenlandschap.

$ 1.3.2 Onze visie op natuur in Kampen

Om de in § 1.2 beschreven 'gezonde(re) natuur' in Kampen te bereiken, wordt gestreefd naar meer ruimte voor natuur, meer hoogwaardige natuur (kwaliteit), betere verbindingen voor natuur en het waar

mogelijk verminderen van effecten van drukfactoren. Om dit te bereiken volgt de visie op natuur in de gemeente Kampen de kernwaarden van de omgevingsvisie. Denk daarbij aan: "Natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen en inrichten in wijken, dorpen en buurtschappen", "dijken en watergangen benutten als ecologische verbindingen voor plant en dier", "het vergroten van het openbaar groen in bebouwd gebied", "nieuwe woningen en wijken worden natuurinclusief gebouwd" en "in het agrarisch buitengebied wordt bij voorkeur natuurontwikkeling/groenblauwe dooradering ingepast in de vorm van landschapselementen die goed passen in de polders".

Biodiversiteitsherstel is ingetreden. Dat komt doordat:
- In Kampen sprake is van één groenblauw netwerk, het Kamper natuurnetwerk genaamd. Dit netwerk is robuust, kent een goede kwaliteit en wordt ecologisch beheerd.
- We 20 Kamper gidssoorten hebben aangewezen. Deze soorten zijn de grondlegger van een kwaliteitsimpuls voor natuur. Veel van deze soorten komen voor in en zijn afhankelijk van het Kamper Natuurnetwerk.
- Natuurinclusief werken en bouwen de norm is in de gemeente. Er zijn veel maatregelen gerealiseerd voor de Kamper gidssoorten.
- Er vanuit de gemeente veel energie gestoken is in het informeren en stimuleren van ondernemers (met name agrariërs en industrie) en inwoners om samen natuur(herstel) mogelijk te maken.

$ 1.3.3 Natuurdoelen

Uitgaande van de Kamper natuurvisie zijn de onderstaande doelen gesteld voor de natuur in Kampen. Veel van deze doelen zijn nieuw voor de gemeente, een enkel doel vindt zijn oorsprong in bestaand beleid (in dat geval benoemd). Afbeelding 1.4 toont de gemeentelijke visiekaart voor natuur. De aangewezen gidssoorten en belangrijkste natuurdoelen staan hier ook al op. In bijlage 10 is deze kaart op groter formaat opgenomen.

Gidssoorten

1. In dit programmaonderdeel Natuur staan de 20 Kamper gidssoorten (zie § 1.4) centraal. Deze soorten gaan leidend zijn bij de benodigde kwaliteitsimpuls voor natuur, natuurinclusief werken, ecologisch beheer en monitoring. De uitwerking van de leefgebiedseisen van de gidssoorten (*wat hebben zij nodig*) heeft als onderdeel van voorliggend plan plaatsgevonden. In bijlage 4 zijn deze eisen opgenomen. Hiermee is voor iedere ontwerper, beheerder en beleidsmaker van de stad duidelijk wat er gerealiseerd moet worden voor deze soorten om de juiste condities te scheppen voor een goed leefgebied.

Kamper Natuurnetwerk

2. Voor het bebouwd gebied (Kampen en IJsselmuiden) is via de *Groenstructuurvisie 2012* een Hoofdgroenstructuur vastgesteld. Deze structuur vormt de basis voor de totstandkoming van een Kamper Natuurnetwerk (zie § 1.5), een robuust netwerk van groenblauwe elementen in de hele gemeente dat ecologisch beheerd wordt. Dit ecologische netwerk van verschillende landschapselementen moet ervoor zorgen dat de basis voor bescherming van biodiversiteit in Kampen geborgd is.

Kwaliteit en kwantiteit groenblauwe elementen

3. Zowel in bebouwd gebied als in het agrarisch buitengebied wordt een toename van voor Kamper gidssoorten functioneel groen en oppervlaktewater gerealiseerd (kwantiteitsimpuls).
4. Er vindt een kwaliteitsimpuls plaats die is gericht op de leefgebiedseisen van de 20 Kamper gidssoorten. Voor deze soorten worden actief (op eigen initiatief gemeente) en passief (bijvoorbeeld via het beleidsmatig borgen van natuurinclusief werken; zie hieronder) groene en blauwe landschapselementen gerealiseerd.
5. Knelpunten, kansen, verbindingen en hotspots voor natuur (met name de Kamper gidssoorten) zijn in beeld gebracht (zie bijlage 6). Knelpunten worden opgelost, verbindingen en hotspots worden versterkt en kansen worden waar mogelijk verzilverd. De specifieke te nemen vervolgstappen zijn opgenomen in de uitvoeringsagenda (zie deel II).
6. Harde grenzen tussen Natura 2000- en NNN-gebieden en onbeschermd gebied worden verzacht via het aanbrengen van (in het gebied passende) groenblauwe elementen. Exacte locaties hiervoor dienen nog in beeld gebracht te worden.
7. Veerkracht van (stedelijk) groen wordt gestimuleerd door gevarieerde beplanting aan te planten (géén monoculturen).
8. Gestreefd wordt naar geleidelijke uitbreiding van het ecologisch beheerde areaal.

Natuurinclusief werken

9. Gemeente Kampen gebruikt op de eigen terreinen geen chemische bestrijdingsmiddelen.

10. Uit de omgevingsvisie volgt dat “Nieuwe woningen en wijken duurzaam en natuurinclusief worden gebouwd met aandacht voor lage emissies, biodiversiteit en water(kwaliteit)”. Verdiepend hierop stellen we in dit programmaonderdeel dat we in de gemeente natuurinclusief gaan werken. Dat betekent dat bij ontwerp, bouw, renovatie en beheer van gebouwen, openbare ruimte en in het agrarisch buitengebied, de natuur wordt betrokken en versterkt. Gestreefd wordt naar een beleidsmatige verplichting via een (nog op te stellen) natuurpuntensysteem. Bij natuurinclusief werken staan de 20 gidssoorten centraal.

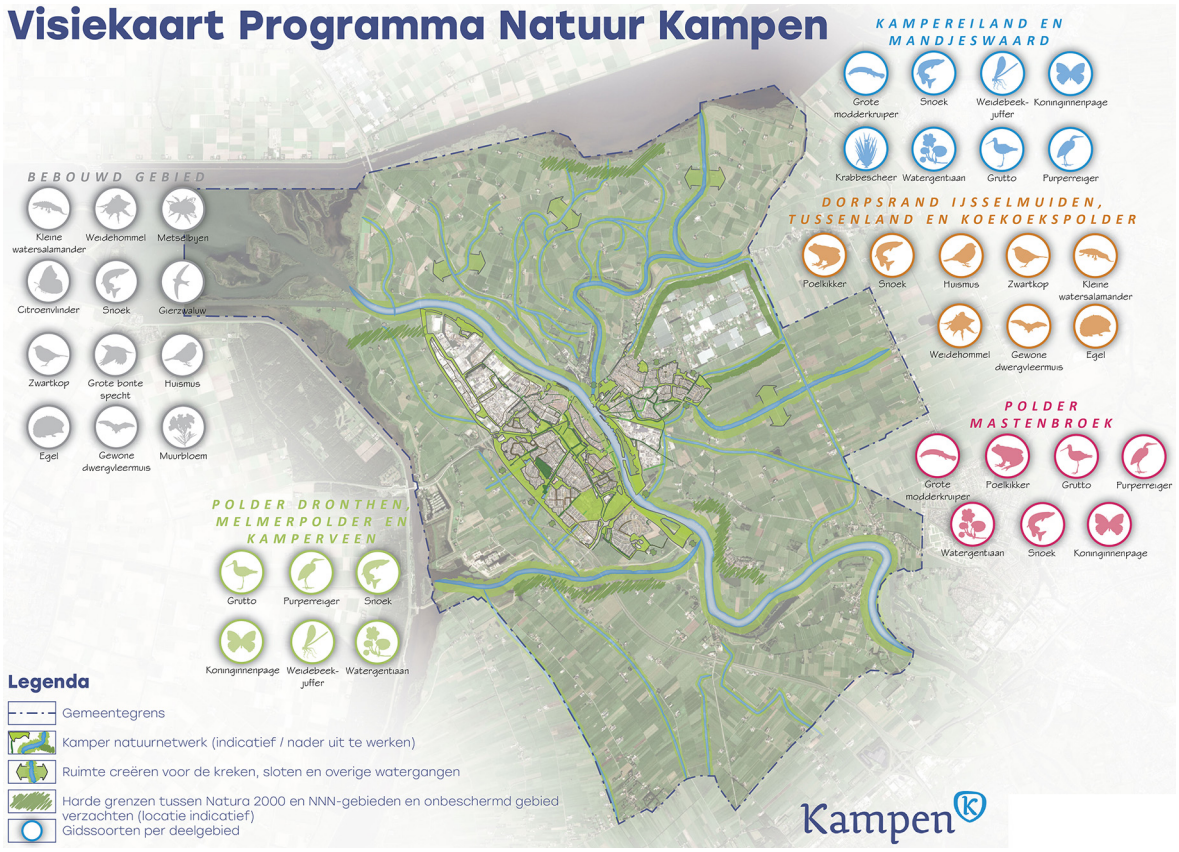
Betrekken inwoners

11. De *Koers Kampen 2040* spreekt van “We gaan voor creatieve oplossingen, bijvoorbeeld groen op daken, meervoudig ruimtegebruik, gedeelde tuinen, vergroening van stenen oppervlakte, etc.”. Onderdeel daarvan is het stimuleren en faciliteren van inwoners en ondernemers. Om actief bij te dragen aan versterking van de biodiversiteit gaat gemeente Kampen inwoners en ondernemers via verschillende initiatieven (inspireren, informeren en belonen) stimuleren en faciliteren. Welke initiatieven dit worden, zal in later stadium worden uitgewerkt.

Monitoring

12. Gemeente Kampen gaat monitoren welke groenblauwe maatregelen bijdragen aan een hogere soortenrijkdom. Deze monitoring is primair gericht op de Kamper gidssoorten en hun benodigde condities.

Bovenstaande doelstellingen gelden zowel voor het bebouwd gebied als het agrarisch buitengebied. In onderstaande paragrafen zijn specifieke doelen voor ofwel bebouwd gebied ofwel agrarisch buitengebied beschreven.

afb. 1.4 Het locatiegebonden deel van dit programmaonderdeel op de visiekaart weergegeven.

De visiekaart is ook opgenomen in bijlage 10.

$ 1.3.4 Visie en doelen bebouwd gebied

Onze visie op natuur in bebouwd gebied van Kampen is als volgt:

De natuur in de stad floreert. Dat komt doordat:
- De hoofdgroenstructuur -inclusief watergangen- is uitgebreid en kwalitatief versterkt, waarbij knelpunten zijn opgelost. Bermen, watergangen en oevers binnen deze structuur worden in toenemende mate ecologisch beheerd.
- In elke wijk is sprake van een oppervlaktetoename van openbaar groen.
- Verschillende inrichtings- en beheermaatregelen zijn, zowel in als buiten het Kamper natuurnetwerk, getroffen ten gunste van de gidssoorten voor bebouwd gebied.

Uitgaande van de bovenstaande natuurvisie en de algemene doelen voor heel Kampen, zijn de volgende specifieke doelen gesteld voor de natuur in bebouwd gebied:

Versterking hoofdgroenstructuur

De hoofdgroenstructuur wordt (waar nodig) fysiek aangesloten op het (nog te realiseren) groenblauwe netwerk in het agrarisch buitengebied en op de natuurgebieden in Kampen. Daarmee ontstaat één Kamper natuurnetwerk.

Het Kamper natuurnetwerk in bebouwd gebied (inclusief stedelijke watergangen) wordt voor Kamper gidssoorten geschikt(er) gemaakt. Dat betekent concreet leefgebiedselementen toevoegen, barrières opheffen en verbindingen robuuster maken voor de soorten kleine watersalamander, weidehommel, metselbijen, citroenvlinder, snoek, gierzwaluw, grote bonte specht, huismus, zwartkop, egel, gewone dwergvleermuis en muurbloem.

Gestreefd wordt naar geleidelijke uitbreiding van het ecologisch beheerde areaal binnen het Kamper natuurnetwerk. Uiteindelijk wordt het gehele netwerk ecologisch beheerd.

Kwantiteit en kwaliteit openbaar groen in dorpen en wijken

In de woonwijken en dorpen[2] van het bebouwd gebied wordt een toename van openbaar groen (maaiveld, daken en gevels) bewerkstelligd. Overal is sprake van tenminste 75m^2 openbaar groen per woning. Deze ondergrens van 75m^2 openbaar groen per woning (landelijk richtgetal) volgt uit de *Groenstructuurvisie 2012*. In bijlage 8 is in beeld gebracht hoe het op dit moment (per wijk) staat met de typen vegetatie (zowel openbaar als privégroen) per woning in bebouwd gebied.

Bij nieuwe wijkontwikkelingen wordt gestreefd naar meer, maar is de ondergrens van 75m^2 openbaar groen per woning ook leidend.

Indien 75m^2 openbaar groen per woning onverhoopt niet gehaald kan worden (bijvoorbeeld als gevolg van het conflict met stedelijke verdichting), wordt gestreefd naar het toevoegen en versterken van kwalitatief hoogwaardige elementen voor gidssoorten (zie Bijlage 6). Dat kan bijvoorbeeld via het toevoegen van opgaande groenelementen zoals inheemse struiken, het realiseren van verticaal groen zoals groene gevels, het omvormen van gazons naar bloemrijke graslanden, het inzaaien van locaties of door het uitbreiden van ecologisch beheer. Daarbij wordt verkend of de private ruimte (tuinen, daken) gebruikt kan worden om de kwaliteitsimpuls te realiseren

Al het nieuwe groen wordt ingepast ten gunste van leefgebiedseisen van de gidssoorten voor bebouwd gebied (zie bijlage 4)

Bedrijventerreinen en Zuiderzeehaven

Uit de omgevingsvisie volgt dat “de ruimte op bedrijventerreinen en in de haven optimaal wordt benut”. Zowel verdichting als vergroening en een aantrekkelijk werkklimaat staan er centraal. Bij de beoogde vergroening zijn de gidssoorten voor bebouwd gebied leidend.

Nieuwe bedrijventerreinen en haven(s) zijn natuurinclusief ontworpen en gerealiseerd. Dat betekent het in en om de nieuwbouwlocatie fysiek realiseren van groen, water en overige leefgebiedselementen voor tenminste de gidssoorten die zijn aangewezen voor bebouwd gebied.

[2] Bij het verbeteren van de kwantiteit en kwaliteit van openbaar groen in dorpen en wijken wordt rekening gehouden met enaangesloten op de karakteristieken van de afzonderlijke dorpen en wijken.

$ 1.3.5 Visie en doelen agrarisch buitengebied

Onze visie op natuur in het agrarisch buitengebied van Kampen is als volgt:

Het agrarisch buitengebied bruist van het leven. Dat komt doordat:
- De groenblauwe dooradering in het gebied is door beheer, herstel en nieuwe aanleg uitgebreid, vergroot en versterkt. Een Kamper natuurnetwerk is ontstaan. Kamper gidssoorten voor het agrarisch buitengebied zijn hierbij leidend geweest.
- De natuur is via toegenomen agrarisch natuurbeheer meer verweven met de agrarische bedrijfsvoering. Het gebied is open gehouden en qua condities verbeterd voor weidevogels.
- Water en bodem zijn leidend geweest bij de te maken keuzes (zoals wijkontwikkelingen, infrastructuur, uitbreiding bedrijventerreinen, natuurontwikkeling) in het agrarisch buitengebied.

Uitgaande van de natuurvisie voor het agrarisch buitengebied en de algemene doelen voor heel Kampen, zijn de volgende specifieke doelen gesteld voor de natuur in dit gebied:

Groenblauwe dooradering

In het agrarisch buitengebied wordt, conform provinciaal streven[3], toegewerkt naar een totale groenblauwe dooradering van 10% in 2050 (5% in 2030). Huidige GBDA in Kampen is circa 5,35% (zie bijlage 3). De gidssoorten voor het agrarisch buitengebied en gebiedskarakteristieke elementen (zoals het herstellen van kreken op Kampereiland of het verbinden van kolken in Kamperveen) zijn hierbij leidend

De groenblauwe dooradering wordt (waar nodig) fysiek aangesloten op de (versterkte) hoofdgroenstructuur in het bebouwd gebied en op de natuurgebieden in Kampen. Daarmee ontstaat één Kamper natuurnetwerk

Specifiek voor deelgebied 'Dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en Tussenland' stellen we het volgende doel: de hoofdgroenstructuur van het bebouwd gebied is uitgebreid tot in 'Dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en tussenland'. Het verbreden van bestaande watergangen zoals de Hoofdtocht en de Bisschopswetering, het ecologisch inrichten en beheren van bermen en oevers, het versterken van opgaand groen langs de randen van de polder (o.a. voor vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen) en het realiseren van een natuurlijke bufferzone rond de Koekoekspolder staan daarbij centraal. Om dit te realiseren wordt een plan opgesteld. Uitgangspunten hierbij zijn 1) voldoende medewerking van o.a. pachters en rentmeesters en 2) dat de gidssoorten voor dit deelgebied leidend zijn bij de nieuwe inrichting.

Water en bodem leidend

Bij alle grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied zijn water en bodem leidend. In de omgevingsvisie is beschreven wat dit als vertrekpunt[4] betekent.

Agrarisch natuurbeheer

In het agrarisch buitengebied wordt geleidelijk aan in toenemende mate agrarisch natuurbeheer gevoerd. Op korte termijn is actief ingezet op draagvlaktoename onder agrariërs en is een samenwerking met boeren op gebied van natuurbeheer verkend. Steeds meer agrariërs nemen op middellange en lange termijn maatregelen op en rond hun bedrijf ten gunste van de natuur. Maatregelen die nodig zijn voor weidevogels (zie hieronder), waaronder gidssoort grutto, zijn hier een uitstekend voorbeeld van.

Op lange termijn wordt gestreefd naar het beperken van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen door agrariërs.

Agrarisch buitengebied openhouden voor weidevogels

Doel is om het agrarisch buitengebied open en geschikt te houden voor weidevogels, conform provinciaal beleid. Ook wordt ernaar gestreefd de weidevogelgebieden kwalitatief te verbeteren voor de grutto.

Dit betekent op hoofdlijnen:

[3] De provincie sluit aan bij het landelijke Aanvalsplan Landschap en de (voormalige) NPLG- en PPLG--ambitie om in 2050 minimaal 10% groenblauwe dooradering te realiseren. (zie de publicatie 'Landschapselementen Overijssel' van de Provincie Overijssel)

[4] Dit betekent dat het bodem-watersysteem een doorslaggevende rol speelt in de wijze waarop we onze gemeente inrichten en ontwikkelen. Het vormt de onderlegger van de ruimtelijke puzzel (bron: Omgevingsvisie gemeente Kampen).

1. vochtige kruidenrijke graslanden realiseren van tenminste 250ha groot met een voldoende hoog waterpeil;
2. geschikte 'kuikenlanden' (>10 ha) aanwijzen en als zodanig beheren;
3. plas-dras situaties realiseren;
4. mozaïekbeheer uitvoeren: grasland in verschillende groeistadia beschikbaar hebben;
5. tot 1 juni geen beheer en beweiding;
6. natuurvriendelijke oevers realiseren.

In samenspraak met gebruikers, rentmeesters, provincie en waterschap worden concrete plannen gemaakt voor het openhouden van de gebieden en het verbeteren voor weidevogels.

Toekomstig vrijkomende landbouwpercelen van stoppende agrariërs

Gemeente Kampen gaat strategisch verkennen of (delen van) toekomstig vrijkomende landbouwpercelen een andere functie kunnen krijgen waaronder bijvoorbeeld natuurontwikkeling. Binnen natuurontwikkeling wordt dan vooral gefocust op realisatie van de geambieerde toename van de groenblauwe dooradering (met name via realisatie van het Kamper Natuurnetwerk).

Natuurinclusief werken

Nieuwe wijk- of industrieontwikkelingen in het agrarisch buitengebied zijn natuurinclusief ontworpen en gerealiseerd. Dat betekent het in en om de uitbreidingslocatie fysiek realiseren van groen, water en overige leefgebiedselementen voor tenminste de gidssoorten die zijn aangewezen voor bebouwd gebied en eventueel ook het betreffende agrarische deelgebied.

Integraliteit

De meeste van de in voorliggend document gestelde natuurdoelen staan niet op zichzelf. Essentieel is om deze integraal te (gaan) koppelen aan andere opgaven in de gemeente. Deze andere opgaven zijn niet in dit document opgenomen, maar hebben wel een plek in de omgevingsvisie.

Gedurende de realisatie van het uitvoeringsagenda (zie deel II en bijlage 9) komt deze integraliteit verder aan bod.

§ 1.4 Gidssoorten

$ 1.4.1 Waarom gidssoorten?

Om de verschillende natuurdoelen voor Kampen kracht bij te zetten en concreet te kunnen maken, is een twintigtal Kamper gidssoorten geselecteerd (zie onderstaande tabel). Deze soorten staan model voor de beoogde natuur in bebouwd gebied en het agrarisch buitengebied. Met het realiseren van de condities die deze gidssoorten nodig hebben, gidsen zij als het ware een hele groep soorten. Deze soorten noemen we meeliftende soorten. Aanwezigheid van een gidssoort is, in tegenstelling tot bij een doelsoort, geen doel. Het gaat erom dat de condities op een plek dusdanig op orde worden gehouden of gebracht dat de kwaliteit hoog genoeg is voor soorten, waaronder de gidssoort, om de plek als leefgebied te kunnen gebruiken.

tabel 1.4.1: De 20 Kamper gidssoorten. De soorten gemarkeerd met een *) zijn beschermd onder de Omgevingswet (art 11.37, 11.46) of het Besluit activiteiten leefomgeving (art. 11.54)

Gidssoort	Soortgroep
Poelkikker *)	Amfibieën
Kleine watersalamander *)	Amfibieën
Weidehommel	Bijen
Metselbijen (rosse, blauwe & gehoornde metselbij)	Bijen
Koninginnenpage	Dagvlinders
Citroenvlinder	Dagvlinders
Weidebeekjuffer	Libellen

Gidssoort	Soortgroep
Snoek	Vissen
Grote modderkruiper *)	Vissen
Gierzwaluw *)	Vogels
Grote bonte specht *)	Vogels
Huismus *)	Vogels
Zwartkop *)	Vogels
Grutto *)	Vogels
Purperreiger *)	Vogels
Egel *)	Zoogdieren
Gewone dwergvleermuis *)	Zoogdieren
Krabbescheer	Flora
Watergentiaan	Flora
Muurbloem (muurplanten) *)	Flora

De selectie van gidssoorten is complementair aan elkaar wat betreft eisen aan het leefgebied. Dat wil zeggen dat de soorten verschillende landschapselementen gebruiken. Hierdoor wordt een grote verscheidenheid aan habitattypen gewaarborgd in Kampen. De gidssoorten komen allemaal in zekere mate voor in en om de gemeente Kampen (zie bijlage 8) waardoor uitbreiding en kwalitatieve versterking van leefgebieden de lokale populaties ten goede komt.

Veel van de natuurdoelen die in de vorige paragraaf zijn geformuleerd, zijn gericht op de gidssoorten. Per doel of locatie zijn andere gidssoorten van toepassing, afhankelijk van de situatie of beoogde ruimtelijke ontwikkeling.

$ 1.4.2 Gidssoorten per deelgebied

Passend bij het karakter (bijlage 3) en de potentie van het gebied, zijn per deelgebied andere gidssoorten geselecteerd. Zo zijn voor het bebouwd gebied soorten gekozen die afhankelijk zijn van een robuuste hoofdgroenstructuur, watergangen en bebouwing. Voor het agrarisch buitengebied zijn soorten gekozen die afhankelijk zijn van de openheid, kreken, sloten, oevers, dijken en bermen. Omdat de polders in het agrarisch buitengebied op bepaalde landschappelijke kenmerken van elkaar verschillen, is ervoor gekozen per poldergebied andere gidssoorten te kiezen. In tabel 1.4.2 is getoond welke gidssoort voor welk deelgebied is aangewezen, afgestemd op het unieke karakter en de potentie van het deelgebied.

Voor het rivierengebied zijn, omdat het niet binnen de scope van dit plan valt, geen gidssoorten gekozen. De versterking van leefgebieden en verbindingen voor gidssoorten in bebouwd gebied en agrarisch buitengebied draagt vanzelfsprekend wel bij aan de natuur van het rivierengebied.

tabel 1.4.2: De Kamper gidssoorten met X gemarkeerd wanneer zij voor het betreffende deelgebied zijn aangewezen

Gidssoort	Bebouwd gebied	Kampereiland, Mandjeswaard	Polder Mastenbroek	Kamperveen Polder Dronthen	Dorpsrand IJsselmuiden Koekoekspolder en tussenland
Poelkikker			*X*		*X*
Kleine watersalamander	*X*				*X*
Weidehommel	*X*				*X*
Metselbijen	*X*				

Gidssoort	Bebouwd gebied	Kampereiland, Mandjeswaard	Polder Mastenbroek	Kamperveen Polder Dronthen	Dorpsrand IJsselmuiden Koekoekspolder en tussenland
Koninginnenpage		X	X	X	
Citroenvlinder	X				
Weidebeekjuffer		X		X	
Snoek	X	X	X	X	X
Grote modderkruiper		X	X		
Gierzwaluw	X				
Grote bonte specht	X				
Huismus	X				X
Zwartkop	X				X
Grutto		X	X	X	
Purperreiger		X	X	X	
Egel	X				X
Gewone dwergvleermuis	X				X
Krabbescheer		X			
Watergentiaan		X	X	X	
Muurbloem	X				

In tabel 1.4.3 is per gidssoort een korte beschrijving gegeven van het leefgebied en op welke landschapselementen in Kampen (met name) gefocust wordt. Bijlage 4 beschrijft de leefgebiedseisen per gidssoort uitgebreid. Ook zijn daar foto's van de soorten opgenomen en is aangegeven voor welk deelgebied de gidssoort van toepassing is.

tabel 1.4.3: Beschrijving van leefgebiedseisen van de Kamper gidssoorten

Gidssoort	Leefgebied / focus op
Poelkikker	Voortplantingslocaties in de vorm van onbeschaduwde, maar goed begroeide oeverzones langs voedselarm en schoon water. Op korte afstand moeten overwinteringslocaties in de vorm van droge, vorstvrije plekken als ondergrondse holletjes of dood hout en stapels stenen aanwezig zijn. Focus op watergangen, poelen, kolken en oevers in polder Mastenbroek en de dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en tussenland.
Kleine watersalamander	Voortplantingswateren, oevers en winterhabitat in en buiten de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied en dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en tussenland. Voortplantingswater bestaat uit allerlei soorten ondiep water in alle landschapstypen, mits het water niet te groot of beschaduwd is en enige onderwatervegetatie bevat. Winterhabitat bestaat uit vorstvrije droge plaatsen zoals kleine holletjes nabij de voortplantingswateren.
Weidehommel	Nestlocaties en voedselplanten (nectar en stuifmeel) in en buiten de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied en dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en tussenland. Nestlocaties van weidehommel bevinden zich bovengronds in composthopen en vogelnesten, maar ook wel ondergronds onder stenen. Verschillende kruidachtige planten dienen als voedselplanten.
Metselbijen (rosse, blauwe & gehoornde metselbij)	Nestlocaties en voedselplanten (nectar en stuifmeel) in en buiten de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied. Nestlocaties betreffen buisvormige holtes zoals in rietstengels, gaten in boomstammen of bijenhotels. Verschillende kruidachtige planten dienen als voedselplanten.
Koninginnenpage	Voortplantingslocaties en nectarplanten. Ruigere graslanden en ruigten met structuren, kruidenrijke graslanden betreffen het leefgebied. Aanwezigheid van smalbladige grassen is voor voortplanting nodig, verschillende kruiden worden gebruikt als nectarplant. Focus op bermen, dijken en overige graslanden in het gehele agrarische buitengebied.

Gidssoort	Leefgebied / focus op
Citroenvlinder	Voortplantingsplekken, voedselplanten (nectar en stuifmeel) en overwinterplekken in en buiten de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied. Waardplanten zijn met name sporkehout en wegedoorn (jonge struiken op open zonnige plekken). Nectarplanten waar ze vaak op worden aangetroffen zijn koninginnenkruid, vlinderstruik en grote kattenstaart.
Weidebeekjuffer	Voortplantingslocaties en leefgebied. Dit betreft stromende natuurlijke wateren met oevervegetatie. Hierbij is aanwezigheid van structuurrijke kruidenvegetatie op de natuurlijke oevers van belang. Focus op het agrarisch buitengebied (Kampereiland & Mandjeswaard en Kamperveen & Polder Dronthen) met kreken en enigszins natuurlijke watergangen.
Snoek	Voortplantingswateren in bebouwd gebied en agrarisch buitengebied. Dit betreffen vooral langzaam stromende of stilstaande wateren met een rijke oever- en waterbegroeiing.
Grote modderkruiper	Leefgebied in de vorm van ondiep water met een dikke modderlaag en rijke begroeiing (verlande wateren). Zowel op Kampereiland & Mandjeswaard als in Polder Mastenbroek zijn mogelijkheden (te creëren) voor deze soort.
Gierzwaluw	Nestlocaties in bebouwing in de vorm van inbouwkasten of ruimtes achter dakgoten, boeiboorden en onder dakpannen buiten de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied.
Grote bonte specht	Nestlocaties en leefgebied in de hoofdgroenstructuur (en bomenrijke hotspots) in bebouwd gebied. Nestlocaties worden gemaakt in grote oude loofbomen. Het leefgebied bestaat uit voornamelijk (loof)bos, maar ook uit parkachtige omgevingen met een voldoende boomkroonbedekking.
Huismus	Nestlocaties in bebouwing in de vorm van inbouwkasten of ruimtes achter dakgoten, boeiboorden en onder dakpannen buiten de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied en de dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en tussenland. Voedsel en schuilplekken in de vorm van struikgewas, solitaire bomen en kruidenrijk grasland worden gevonden zowel in als buiten de hoofdgroenstructuur.
Zwartkop	Nestlocaties en leefgebied in de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied en de dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en tussenland. Nestlocaties bestaan uit oppervlaktes dicht (inheems) struikgewas (in bos of parken), waar ook het voedsel wordt gevonden.
Grutto	Voortplantingslocaties en foerageergebied in de agrarische weilanden van het buitengebied in de vorm van natte, open kruidenrijke graslanden van groot oppervlak. Focus op de provinciaal aangewezen weidevogelleefgebieden.
Purperreiger	Foerageergebied bestaande uit riet, natuurvriendelijk ingerichte watergangen (sloten, kreken) en natte weilanden in de polders van het agrarisch buitengebied.
Egel	Verblijfplaatsen en leefgebied in en om de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied en dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en tussenland. Verblijfplaatsen van egel bevinden zich in dicht struikgewas. Overig leefgebied kan bestaan uit gazon en kruidenrijk grasland. De soort is sterk afhankelijk van goed verbonden groenstructuren en tuinen.
Gewone dwergvleermuis	Verblijfplaatsen in bebouwing in de vorm van inbouwkasten of ruimtes in spouwmuren, achter boeiboorden, dakgoten en onder dakpannen buiten de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied en dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en tussenland. Vliegroutes en foerageergebieden in en om de hoofdgroenstructuur in de vorm van lijnvormige elementen zoals bomenrijen en watergangen.
Krabbescheer	Groeiplaatsen in de vorm van verlande (zonnige) wateren met redelijke waterkwaliteit. Focus op bestaande en toekomstige kreken in deelgebied Kampereiland & Mandjeswaard.
Watergentiaan	Groeiplaatsen in de vorm van soms droogvallende oevers, schoon, stilstaand tot zwak stromend water in het agrarisch buitengebied.
Muurbloem (muurplanten)	Groeiplaatsen op geschikte kalkrijke muren in de oude binnenstad buiten de hoofdgroenstructuur. Voor muurplanten is de focus breder en zijn er binnen bebouwd gebied overal mogelijkheden tot het treffen van inrichtings- en beheermaatregelen.

§ 1.5 Kamper natuurnetwerk

$ 1.5.1 Wat is het Kamper natuurnetwerk

In § 1.3 hebben we ons als doel gesteld om in het bebouwd gebied en het agrarisch buitengebied van Kampen één groenblauw netwerk te realiseren dat goed aansluit op de natuurgebieden van het rivierenlandschap. Binnen het bebouwd gebied van Kampen en IJsselmuiden is sinds 2012 (*Groenstructuurvisie 2012*) een gemeentelijke hoofdgroenstructuur, waar ook oppervlaktewater een belangrijk onderdeel van is, aanwezig en vastgesteld (zie bijlage 3). Deze hoofdgroenstructuur gaan we behouden, versterken en uitbreiden. Behoud en versterking binnen Kampen en IJsselmuiden, uitbreiding in het agrarisch buitengebied en de dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en tussenland. Het totale netwerk zal Kamper

Natuurnetwerk genoemd worden en moet ervoor zorgen dat belangrijke groenblauwe elementen in de gemeente (dus ook in het rivierengebied) zo goed mogelijk en op robuuste wijze met elkaar verbonden worden. Het streven is om dit natuurnetwerk in zijn geheel ecologisch te beheren.

Om te komen tot dit natuurnetwerk zetten we op kaart welke landschapselementen en locaties onderdeel moeten gaan zijn van het Kamper natuurnetwerk. Voor Kampen en IJsselmuiden zal dit een verbeterde versie worden van de bestaande hoofdgroenstructuur. De hoofdgroenstructuur breiden we uit naar de Dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en tussenland. Voor het agrarisch buitengebied tekenen we op hoofdlijnen[5] in hoe dat er idealiter uit moet zien.

$ 1.5.2 Randvoorwaarden voor het natuurnetwerk

Omdat het Kamper natuurnetwerk nog nader uitgewerkt moet worden (zie uitvoeringsagenda, deel II en bijlage 9), is in deze paragraaf een aantal randvoorwaarden voor die uitwerking opgenomen:

- Het Kamper natuurnetwerk zal aansluiten op de in bijlage 6 en bijlage 7 uitgewerkte Knelpunten (Kn), Kansen (K), Verbindingen (V) en Hotspots (H) voor natuur. Verbindingen en hotspots worden onderdeel van het netwerk. Met het Kamper natuurnetwerk worden knelpunten zoveel mogelijk opgelost, worden verbindingen en hotspots versterkt en worden de kansen waar mogelijk verzilverd
- De Kamper gidssoorten (zie § 1.4) worden gekoppeld aan het Kamper natuurnetwerk. Per locatie, verbinding en landschapselement wordt duidelijk welke gidssoort(en) zijn aangewezen. Een berm in IJsselmuiden vervult bijvoorbeeld een functie voor weidehommel, maar niet voor (bijvoorbeeld) de grutto en snoek. Andersom wordt per gidssoort aangegeven waar hun beoogde verbindingsroutes en hotspots zijn en waar knelpunten op te lossen zijn
- Het Kamper natuurnetwerk sluit zoveel mogelijk aan op de natuurgebieden (Natura 2000 en NNN) van het rivierengebied
- Het Kamper natuurnetwerk sluit waar mogelijk aan op groenblauwe elementen van onze buurgemeenten (met name Oldebroek, Zwolle en Zwartewaterland) en provinciale en/of landelijke natuurnetwerken (bijvoorbeeld het Gelders Natuurnetwerk). Waar dat (nog) niet mogelijk is, zal dit worden gemarkeerd door een knelpunt
- Bij aanplant in het Kamper natuurnetwerk wordt gestuurd op plantensoorten die bijdragen aan de biodiversiteit (o.a. diversiteit in soorten, insectvriendelijk) en klimaatbestendigheid, (o.a. droogtegevoeligheid, lange levensduur)
- Het Kamper natuurnetwerk zal zich, naast de gidssoorten, focussen op insecten in het algemeen. Mede daarom zal het netwerk (met name de kruidenlaag) ecologisch beheerd gaan worden en blijven

Op de gemeente dekkende visiekaart voor natuur (afbeelding 1.4 en bijlage 10) zijn de eerste indicatieve contouren van het Kamper natuurnetwerk opgenomen.

Deel II Uitvoeringsagenda

Inleiding

In dit deel wordt de vertaalslag gemaakt van het beleidskader naar uitvoering. De uitvoeringsagenda beschrijft welke stappen nodig zijn om de gestelde doelen voor natuur en biodiversiteit daadwerkelijk te realiseren.

Op basis van analyses, bureau- en veldinventarisaties en bestaande inzichten is in beeld gebracht welke opgaven er liggen en waar kansen, knelpunten en prioriteiten zitten. Deze vormen de basis voor de acties die in de uitvoeringsagenda zijn opgenomen.

De uitvoeringsagenda bestaat uit een samenhangend pakket van maatregelen en projecten, gericht op zowel de korte als de langere termijn. Daarbij wordt ingezet op het versterken van het Kamper natuurnetwerk, het toepassen van natuurinclusief werken, het vergroten van de betrokkenheid van inwoners en ondernemers en het verbeteren van inzicht via monitoring.

Hoofdstuk 1 Natuur

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de uitvoeringsagenda van het programmaonderdeel Natuur.

Voor dit hoofdstuk is een nadere bureau- en veldinventarisatie uitgevoerd (zie het tekstkader onderaan dit hoofdstuk en bijlage 6, bijlage 7 en bijlage 8) om zicht te krijgen op wat er nodig is om de natuurdoelen

[5] Voor het agrarisch buitengebied werken we het Kamper Natuurnetwerk uit op hoofdlijnen, omdat er op dit moment nog geengroenblauwe structuur is en omdat er veel belanghebbenden zijn die invloed (kunnen) hebben op de uiteindelijke realisatie van hetnetwerk in het buitengebied.

(zie § 1.3) te behalen. Hieruit is gebleken dat er op verschillende thema's actie ondernomen moet worden. Op grond daarvan is een uiteenzetting gemaakt van de benodigde vervolgstappen en -acties. Al deze stappen en acties zijn opgenomen in de tabel in bijlage 9. In de tabel wordt beschreven welke acties nodig zijn, welk Knelpunt (Kn) ermee wordt opgelost, welke Hotspot (H) – Kans (K) – Verbinding (V) ermee wordt gefaciliteerd, wat het voorgenomen startjaar is, welke prioriteit de actie heeft, welke kosten (grofweg) gemoeid zijn met de actie, wie verantwoordelijk is voor de actie en welke koppelkansen er met andere ontwikkelingen zijn.

Dit hoofdstuk beschrijft per thema de belangrijkste uitvoeringspunten (lees: acties en vervolgstappen) en kan dus worden gezien als het koppelstuk tussen het beleidskader en de tabel in bijlage 9. De uitvoeringspunten zijn, op volgorde van prioriteit (met de kanttekening dat als zich eerder kansen voordoen om met andere opgaven of projecten mee te liften, dat ze dan eerder worden opgepakt) als volgt:

1. Kamper Natuurnetwerk

Het op kaart zetten van het Kamper natuurnetwerk, uitgaande van de randvoorwaarden zoals beschreven in paragraaf 1.5. Via het maken van de Kamper natuurnetwerkkaart wordt in ieder geval geborgd waar (in de toekomst) ecologisch beheerd blijft/dient te worden. Parallel aan het maken van de kaart, wordt een nota ecologisch beheer geschreven die ter ondersteuning bij de Kamper natuurnetwerkkaart dient.

2. Kamper gidssoorten

Ervoor zorgen dat het inpassen van de leefgebiedseisen van de 20 Kamper gidssoorten gemeengoed wordt in Kampen. Dit geldt met name voor het Kamper natuurnetwerk (inrichting en beheer) en alle ruimtelijke ontwikkelingen buiten het Kamper natuurnetwerk. Hiervoor wordt een handreiking ‘werken met Kamper gidssoorten’ ontwikkeld.

3. Natuurinclusief werken

Het opstellen van een natuurpuntensysteem voor Kampen dat, via een beleidsmatige verplichting, tenminste geldt voor grootschalige nieuwbouw en renovatieprojecten (waaronder een eventuele tweede Zuiderzeehaven en extra bedrijventerreinen in de Melmerpolder). De Kamper gidssoorten vormen de basis van het natuurpuntensysteem. Tevens worden er randvoorwaarden vastgesteld voor ruimtelijke ontwikkelingen met betrekking tot de kwaliteit en kwantiteit van nieuw openbaar groen.

4. Betrekken inwoners en bedrijven

Verschillende initiatieven continueren en opzetten om inwoners en bedrijven te stimuleren bij te dragen aan biodiversiteitsherstel in de gemeente Kampen.

5. Toename van kwantiteit en kwaliteit groenblauwe elementen

Op grond van de hotspots, knelpunten, kansen en verbindingen kaart (bijlage 6) en een nadere inventarisatie waar grijs in de openbare ruimte vervangen kan worden door groen (vooral in de versteende wijken, zie bijlage 8) en een uitvoeringsplan maken voor toevoegen en versterken van groenblauwe en (voor gidssoorten) kwalitatief goede elementen.

6. Natuurmonitoring

Het opstellen van een natuurmonitoringsplan voor de langere termijn. Logischerwijs kan niet alles en overal gemeten worden. Het steekproefsgewijs inventariseren van gidssoorten, condities, landschapselementen, projecten en/of hotspots kan echter veel inzicht opleveren in welke maatregelen wel en niet werken.

7. Agrarisch natuurbeheer

Het uitvoeren van een inventarisatie met stakeholders en eigenaren over de (on)mogelijkheden voor een toename van agrarisch natuurbeheer, waaronder het treffen van (extra) maatregelen voor weidevogels.

8. Gebruik van (toekomstig vrijkomende) landbouwpercelen (van stoppende agrariërs)

Het uitvoeren van een inventarisatie met stakeholders en eigenaren over de (on)mogelijkheden voor het gebruik van landbouwpercelen voor natuurontwikkeling.

Bureau- en veldinventarisatie

Om in beeld te brengen wat de huidige stand van zaken is met betrekking tot oppervlakten groenblauw, de kwaliteit van de natuur, de hotspots, verbindingen, kansen en de knelpunten is voor het programma-onderdeel Natuur medio 2025 een bureaustudie en verkennende veldinventarisatie uitgevoerd. Als voorbereiding hierop zijn de knelpunten, kansen, verbindingen en hotspots die bij Kampen reeds in beeld zijn verzameld en is de vegetatiescanner van TAUW gebruikt. De vegetatiescanner maakt, op basis van verschillende GIS-bestanden zoals hoogtekaarten, een grof beeld van de aanwezige bomen, struiken, laagblijvende vegetatie, water en verharding. Deze output is voor het bebouwd gebied van belang om iets te kunnen zeggen over de huidige groenbedekking ten opzichte van de minimale groennormen (per woning). Ook is een veldanalyse van landschapselementen gedaan om meer grip te krijgen op de stand van de (kwaliteit van de) groenblauwe dooradering in het buitengebied.

Bovenstaande heeft geleid tot een kaart en tabel met inzicht in type vegetatie per wijk en het oppervlakte groen (totaal: openbaar en privé) per woning (bijlage 8) en een kaart met kansen, knelpunten, hotspots en verbindingen in de gemeente (bijlage 6). Bijlage 7 bevat een foto-impressie van de kansen, knelpunten, hotspots en verbindingen. De inventarisatie heeft uiteindelijk geleid tot concrete(re) natuurdoelen en vervolgacties die zijn opgenomen in de tabel bij deze uitvoeringsagenda (bijlage 9).

Bijlage 1 Verklarende woordenlijst

biodiversiteit	Biodiversiteit (of biologische diversiteit) is de term die wordt gebruikt om de soortenrijkdom aan te duiden. Het betreft de variatie binnen soorten (op DNA-niveau), tussen soorten (populaties) en tussen ecosystemen / landschapstypen. In de omgevingsvisie wordt biodiversiteit als volgt omschreven: "alle verschillende soorten van leven (dieren en planten) die we op aarde hebben. Een hoge biodiversiteit betekent dat er in een gebied veel verschillende soorten dieren en planten leven".
ecologisch beheer	Ecologisch beheer is een extensieve beheervorm waarbij fasering in ruimte en tijd en gebruik van de juiste (lichte) machines cruciaal zijn voor behoud of verbetering van de natuurwaarden. Dit kan inhouden dat er minder en gefaseerd gemaaid wordt en soms delen blijven staan. Bij ecologisch beheer wordt rekening gehouden met de planten en dieren die er leven. Ecologisch beheer wordt (vooralsnog) met name toegepast in bermen, oeverzones en watergangen en is in Kampen (nu nog) gericht op insecten. In de toekomst is het de bedoeling dat het gehele Kamper natuurnetwerk ecologisch beheerd gaat worden.
gezonde natuur	Binnen het Programma Natuur wordt regelmatig gesproken over ‘natuur, groen en/of water met voldoende kwaliteit’. Daarmee wordt bedoeld dat de natuur, het groen en/of het water van een dusdanige gezonde kwaliteit zijn dat er één of meerdere gidssoorten (en meeliftende soorten) kunnen leven. Tenminste een basiskwaliteit natuur (BKN) wordt nagestreefd. BKN is de set van condities (temperatuur, bodem, licht, water, voedingsstoffen, inrichting en beheer) die algemene soorten nodig hebben om algemeen te blijven of worden. Zonder deze condities zullen de algemene soorten achteruitgaan. Basiskwaliteit Natuur richt met name op het landelijk en stedelijk gebied, waar natuur niet de primaire functie is. Als in deze gebieden de kwaliteit van de leefomgeving op orde is (lees: voldoende), profiteert alle natuur daarvan mee.
gidssoort	Voor Kampen zijn 20 gidssoorten aangewezen. Deze soorten wijzen de weg naar de benodigde kwaliteit van de natuur, groen en water in Kampen. Een gidssoort staat model voor een grote groep soorten. De benodigde condities waaraan het leefgebied van een gidssoort moet voldoen, zijn toereikend voor andere soorten waar ze mee samenleven. Aanwezigheid van een gidssoort is, in tegenstelling tot bij een doelsoort, geen doel op zich. Het gaat erom dat de condities van een gebied dusdanig op orde worden gebracht en/of gehouden dat soorten, waaronder de gidssoort, het als leefgebied kunnen gaan gebruiken. Per deelgebied in Kampen zijn andere gidssoorten aangewezen, omdat de landschappelijke karakteristieken per deelgebied verschillen.
groenblauwe dooradering	Groenblauwe dooradering (GBDA) richt zich op het creëren van natuurlijke groene en blauwe landschapselementen die samen een netwerk in het landelijk gebied vormen. Deze elementen zijn bijvoorbeeld houtwallen, bossen, natuurlijke watergangen en kruidenrijke akkers. Door deze elementen verspreid over het landelijk gebied te realiseren en te verbinden met de hoofdgroenstructuur van het stedelijk gebied, liggen er door heel gemeente Kampen groene en blauwe zones die met elkaar verbonden zijn.
hoogwaardige natuur	Een reguliere berm, kort gemaaid gazon, traditionele bomenrij (monocultuur) en siergroen zijn voorbeelden van geen hoogwaardige natuur. Belangrijk is dat er voldoende variatie aanwezig is, beperkte verstoring, het verblijfplaatsen en/of voedsel biedt en voldoende verbonden is met overige (hoogwaardige) natuur.
hotspot	In voorliggend document worden hotspots (aangeduid met **H**) voor natuur beschreven. Dit betreft locaties, buiten de Kamper natuurgebieden, waar een groenblauw element een dermate hoge kwaliteit (zie definitie hierboven) heeft of de potentie bezit om een hoge kwaliteit te halen om op één of andere manier (beter) beschermd te worden. Dit kan bijvoorbeeld door het onderdeel te laten zijn van het Kamper Natuurnetwerk. De Kamper gidssoorten worden gekoppeld aan de hotspots.
Kamper natuurnetwerk	Eén groenblauw netwerk in bebouwd gebied en agrarisch buitengebied van Kampen dat aansluit op de natuurgebieden van het rivierenlandschap. Het

	Kamper natuurnetwerk zal ecologisch beheerd (gaan) worden. Zie voor uitgebreider omschrijving hoofdstuk 5.
kans	In het Programma Natuur worden verschillende kansen / kansrijke locaties (aangeduid met **K**) beschreven. Dit zijn locaties in Kampen waar het ontwikkelen van natuur kansrijk geacht wordt op basis van de ligging, omliggende natuurwaarden of aankomende ruimtelijke ontwikkelingen. Met het verzilveren van een kans wordt tevens gewerkt aan het realiseren van één of meerdere in dit document beschreven natuurdoelen. De Kamper gidssoorten worden gekoppeld aan de kansen.
knelpunt	In voorliggend document worden verschillende knelpunten (aangeduid met **Kn**) voor natuur beschreven. Dit betreft locaties waar een groenblauw element (nog) niet voldoende ruimte heeft, van onvoldoende kwaliteit (zie definitie hierboven) is en/of onvoldoende verbinding voor fauna realiseert. Een goed voorbeeld is de barrière van de N50 tussen Kampen en polder Dronthen / Melmerpolder. Met het oplossen van een knelpunt (bijvoorbeeld door in de toekomst één of meerdere faunapassages te realiseren) wordt toegewerkt naar het behalen van één of meerdere in dit document beschreven natuurdoelen. De Kamper gidssoorten worden gekoppeld aan de knelpunten.
meeliftende soort	Een meeliftende soort is een soort die, ondanks dat het geen gidssoort of doelsoort is, profiteert van de gerealiseerde condities (die gidssoorten nodig hebben) in een bepaald gebied. Ten voorbeeld: ontzettend veel vissoorten profiteren van de maatregelen die voor Kamper gidssoort snoek getroffen moeten worden. Al die vissoorten zijn in dit geval dan meeliftende soorten bij gidssoort snoek.
natuur	Binnen dit Programma Natuur wordt onder natuur verstaan: alle levende organismen, hun leefomgeving en de ecologische processen die daarin plaatsvinden. Structuren zoals bodem en water zijn onderdeel van natuur. Alle flora, fauna en landschappelijke elementen in Kampen zoals sloten, bermen en parken zijn onderdeel van de natuur. Door de mens gecreëerde objecten en elementen zoals gebouwen, privétuinen en cultuurgewassen worden op zichzelf staand niet als natuur beschouwd, maar kunnen wel een wezenlijk onderdeel van de leefomgeving van flora en fauna zijn. Als dat het geval is, zijn deze objecten / elementen ook onderdeel van de natuur in Kampen.
natuurwaarden	De waarde die toegekend is aan een stuk natuur (zie betekenis hierboven) vanuit het oogpunt van oppervlakte en kwaliteit (zie betekenis hierboven). Wanneer een gebied van voldoende oppervlak is, de juiste condities bevat en op de juiste manier is verbonden en beheerd, is de natuurwaarde normaliter hoog. Bij kleine oppervlaktes, slecht beheer, een geïsoleerde ligging en/of ontbreken van de juiste condities is de natuurwaarde (vrijwel altijd) lager.
NNN	NNN staat voor Natuurnetwerk Nederland. Dit is een landelijk netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden die met elkaar en het omliggende landschap verbonden zijn. Tot 2013 werd dit de Ecologische Hoofdstructuur genoemd. Het NNN bestaat onder andere uit nationale parken, landgoederen, bossen, cultuurlandschappen en uit zones die deze gebieden met elkaar kunnen verbinden. De provincies zijn verantwoordelijk voor bescherming, aanleg en beheer van het NNN.
water en bodem leidend	In de Koers van Kampen 2020 wordt nog gesproken van ‘water en bodem sturend’. In de Omgevingsvisie 2050 wordt gesproken van ‘water en bodem leidend’. Dit betekent dat bij ruimtelijke planning en inrichting de natuurlijke kenmerken van water en bodem leidend moeten zijn. De mens past zich aan het water en aan de bodem aan, en we willen (liever) geen functies (bijvoorbeeld wonen) op plekken die een risico vormen. Dat is een omslag in ons denken en doen. Doel is om, waar dat mogelijk en nodig is, Nederland en Kampen klimaatbestendiger te maken en logischer in te richten.

Bijlage 2 Informatieobjecten

agrarisch buitengebied	/join/id/regdata/gm0166/2026/gebiedsaanwijzing_4cd1353f95e24c3da011ffe2284b4e9f/nld@2026-11-17;1
bebouwd gebied	/join/id/regdata/gm0166/2026/gebiedsaanwijzing_4b1e8be130ec4416aa07e532e77fa7dd/nld@2026-11-17;1
Beschrijving van de deelgebieden	/join/id/regdata/gm0166/2025/bijlage_beschrijving_deelgebieden/nld@2026-11-17;1
Dorpsrand IJsselmuiden, Koekoekspolder en Tussenland	/join/id/regdata/gm0166/2026/locatiegroep_6a3e96c0ef9d41e3a38c24c0ff6bb230/nld@2026-11-17;1
Foto's van kansen, knelpunten, hotspots en verbindingen	/join/id/regdata/gm0166/2025/bijlage_kknhv_fotos/nld@2026-11-17;1
Huidige verspreiding gidssoorten	/join/id/regdata/gm0166/2025/bijlage_huidige_verspreiding_gidssoorten/nld@2026-11-17;1
Kansen, knelpunten, hotspots en verbindingen	/join/id/regdata/gm0166/2025/bijlage_kknhv/nld@2026-11-17;1
Leefgebiedseisen van de gidssoorten	/join/id/regdata/gm0166/2025/bijlage_leefgebiedseisen_gidssoorten/nld@2026-11-17;1
Output vegetatiescanner	/join/id/regdata/gm0166/2025/bijlage_output_vegetatiescanner/nld@2026-11-17;1
Uitvoeringsagenda	/join/id/regdata/gm0166/2025/bijlage_uitvoeringsagenda/nld@2026-11-17;1
Visiekaart	/join/id/regdata/gm0166/2025/251027_Visiekaart/nld@2026-11-17;1

Bijlage 3 Beschrijving van de deelgebieden

Bijlage beschrijving van de deelgebieden

Bijlage 4 Leefgebiedseisen van de gidssoorten

Bijlage leefgebiedseisen van de gidssoorten

Bijlage 5 Huidige verspreiding gidssoorten

Bijlage huidige verspreiding gidssoorten

Bijlage 6 Kansen, knelpunten, hotspots en verbindingen

Bijlage kansen, knelpunten, hotspots en verbindingen

Bijlage 7 Foto’s van kansen, knelpunten, hotspots en verbindingen

Bijlage foto's van kansen, knelpunten, hotspots en verbindingen

Bijlage 8 Output vegetatiescanner

Bijlage output vegetatiescanner

Bijlage 9 Uitvoeringsagenda onderdeel Natuur

Bijlage uitvoeringsagenda onderdeel Natuur

Bijlage 10 Visiekaart onderdeel Natuur

Bijlage visiekaart

Motivering

1

De opgaven waar de gemeente Kampen de komende jaren voor staat, vragen om meer samenhang en sturing. Met de groei van de gemeente en de toenemende druk op de ruimte wordt het steeds belangrijker om duidelijke keuzes te maken en richting te geven aan wat we wel en niet doen.

Het recent vastgestelde coalitieakkoord 2026–2030 bevestigt deze ontwikkeling. Daarin wordt expliciet ingezet op een gemeente die sterker stuurt op samenhang, richting en resultaat en die zich ontwikkelt naar een meer strategische en regisserende rol. Tegelijkertijd wordt onderkend dat niet alles overal en tegelijk kan, en dat scherpe keuzes en prioritering nodig zijn.

De Omgevingswet biedt een kader en instrumentarium dat aansluit bij deze beweging. Door te werken vanuit de samenhang in de fysieke leefomgeving en gebruik te maken van instrumenten zoals de Omgevingsvisie en omgevingsprogramma's, ontstaat een logische verbinding tussen ambities, keuzes en uitvoering. Dit maakt het mogelijk om op een meer integrale en gebiedsgerichte manier te sturen.

Het verder richten van de werkwijze langs deze lijn is nodig om de gevraagde sturing op samenhang, prioritering en resultaat ook daadwerkelijk vorm te geven. Dit draagt bij aan meer heldere keuzes, een betere benutting van beschikbare middelen en een effectievere inzet op de maatschappelijke opgaven van de gemeente. Daarmee wordt invulling gegeven aan de ambitie uit het coalitieakkoord om als gemeente sterker te regisseren en gericht te sturen op de lange termijn.

Totstandkoming

Het hoofdstuk Natuur in het *Omgevingsprogramma Natuur en Landschap* geeft uitvoering aan de verplichtingen en ambities uit diverse beleidsstukken, waarin is vastgelegd dat de gemeente natuur en biodiversiteit wil beschermen én versterken (bijlage 1). Naast deze verplichtingen en ambities is er middels participatie input voor dit programmaonderdeel opgehaald (bijlage 2). De natuur in Kampen staat onder druk door verstedelijking, landbouw en andere menselijke activiteiten. Dit programma biedt een integrale aanpak om de natuurkwaliteit te verbeteren en de biodiversiteit duurzaam te herstellen.

Centraal in het programma staan twintig gidssoorten, die dienen als kwaliteitsmaatlat voor inrichting, beheer en monitoring. Deze soorten vormen de basis voor het te realiseren Kamper Natuurnetwerk, een robuust netwerk van groenblauwe structuren dat ecologisch wordt beheerd en de verbinding vormt tussen bebouwd gebied, agrarisch buitengebied en bestaande natuurgebieden. Het programma richt zich op zowel kwantitatieve uitbreiding van groen en water als kwalitatieve verbetering van leefgebieden. Daarbij wordt ingezet op het oplossen van knelpunten, het versterken van verbindingen en het benutten van kansen. Hierdoor wordt een deel van de Europese natuurherstelverordening al geïmplementeerd.

Het programma bevat daarnaast maatregelen om drukfactoren zoals geluid, licht, intensieve landbouw en recreatiedruk te verminderen. Ook wordt ingezet op participatie en samenwerking met inwoners, ondernemers en agrariërs om natuurherstel gezamenlijk te realiseren. Monitoring richt zich primair op de gidssoorten en de effectiviteit van genomen maatregelen.

Met dit programma zet Kampen een duidelijke koers richting een waterrijke, groene en toekomstbestendige gemeente waar natuur kan floreren.

Bijlage 1 Uiteenzetting van de input uit de meest relevante beleidsdocumenten

Ondanks dat dit omgevingsprogramma haar eigen karakter en ambitieniveau kent, sluit het aan bij en is het afgestemd op verschillende bestaande (en nog in ontwikkeling zijnde) beleidsdocumenten die raakvlak hebben met natuur. De meest relevante zijn: Omgevingsvisie 1.0, de Koers Kampen 2040, Landschapsontwikkelingsplan voor de gemeenten Zwolle, Zwartewaterland en Kampen uit 2010, de Groenstructuurvisie uit 2012 en het Natuurbeheerplan 2025 van de provincie Overijssel. Omdat het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is geschrapt als kabinetsbeleid, zijn het Nationaal en Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) verminderd relevant bevonden als input voor voorliggend plan. De gemeente Kampen is nog bezig met een gemeentelijke Visie Landelijk Gebied, waarop zover mogelijk is aangesloten.

In deze bijlage worden per beleidsdocument (niet uitputtend) kort de belangrijkste en meest relevante punten voor het formuleren van de Kamper natuurdoelen beschreven.

Omgevingsvisie 1.0

In de *Omgevingsvisie 1.0* wordt een aantal kernwaarden voor de gemeente benoemd. Voor de natuurvisie en -doelen zijn 'Robuust en toegankelijk groen' en 'Kampen & Water' de belangrijkste kernwaarden. De focus in de Omgevingsvisie 1.0 met name op de waarde van groen en water voor de mens en beperkt op de waarden voor flora en fauna. Er wordt duidelijk gesteld dat voor Gemeente Kampen de natuurbeleving van de mens (in de vorm van recreatie) belangrijk is. Het buitengebied wordt als belangrijk bestempeld voor de agrarische sector en natuur. Ook wordt beschreven dat er zorgvuldig, toekomstbestendig en klimaatadaptief moet worden ontwikkeld.

In de Omgevingsvisie 1.0 zijn gebiedsprofielen opgesteld waarin wordt aangegeven welke opgaven op welke locatie prioriteit hebben. Uitsluitend in de gebiedsprofielen 'Rivierenlandschap', 'Buitengebied' en 'Hoofdgroenstructuur' is natuur (in beperkte mate) genoemd.

De omgevingsvisie 1.0 is inmiddels opgegaan in de Omgevingsvisie gemeente Kampen.

Koers Kampen 2040

In de *Koers Kampen 2040* worden tien gemaakte keuzes voor Kampen benoemd richting het jaar 2040. Eén van die keuzes is 'Natuur & Landschap'. Uitgangspunten bij deze keuze zijn dat er gebiedsgerichte keuzes (moeten) worden gemaakt, er meer ingezet wordt op vergroenen van de bebouwde omgeving en dat de groenvoorzieningen van hoge kwaliteit zijn, oppervlakte vergroting van openbaar groen en bescherming en versterking van natuur en biodiversiteit. Dit laatste geldt in het bijzonder voor de beschermde natuur in de IJsseldelta.

Een andere keuze in het beleidsstuk is 'Water- en bodem'. Daarbij wordt gesteld dat Kampen het water- en bodemsysteem sturend maakt bij alle nieuwe ontwikkelingen. In de omgevingsvisie (zie hieronder) moet de daadwerkelijke beslissing daarover terug te vinden zijn. Daarnaast wordt gesteld dat er (meer) wordt ingezet op slimme combinaties op het gebied van waterberging, natuur & landschap en klimaatadaptatie.

Omgevingsvisie gemeente Kampen

De *Omgevingsvisie gemeente Kampen* (met horizon 2050) en bijbehorend Omgevingseffectrapport (OER) zijn op 16 oktober 2025 door de gemeenteraad unaniem vastgesteld. De visie schetst de toekomst van onze leefomgeving en vormt de basis voor het omgevingsplan. Voorliggend programmaonderdeel Natuur is een nadere uitwerking van deze Omgevingsvisie op het thema natuur.

Gemeentelijke visie landelijk gebied

De (gemeentelijke) visie landelijk gebied is op het moment van schrijven nog in ontwikkeling. Het landelijk gebied biedt grote potentie voor natuur(ontwikkeling), maar bevat ook conflicterende elementen (zoals het agrarisch gebruik).

Landschapsontwikkelingsplan voor de gemeenten Zwolle, Zwartewaterland en Kampen

Het Landschapsontwikkelingsplan dateert van 2010. Het betreft een gemeente overstijgend document waarin wordt gestreefd naar behoud en versterking van de kwaliteiten en kenmerken van het landschap. Om dit te bereiken wordt ingezet op beheer, herstel en aanleg van nieuwe elementen. Verschillende gebiedsperspectieven zijn hier van toepassing waarbij ook kenmerkende dier- en plantensoorten zijn aangewezen per deelgebied. Voor gemeente Kampen is onderscheid gemaakt in de gebieden IJssel, Kamper-

eiland, Kamperveen, Stroomruggen en dijken en Polder Mastenbroek. Deels komt deze indeling van gebieden overeen met voorliggend document en met de gebiedsprofielen uit de Omgevingsvisie 1.0.

Groenstructuurvisie

In de Groenstructuurvisie die dateert van 2012 is een langetermijnvisie beschreven op openbaar groen. Hierin zijn bestaande en nieuw te ontwikkelen waardevolle groenstructuren vastgelegd en wordt richting gegeven aan het beheer en onderhoud hiervan. In de groenstructuurvisie worden voor het programmaonderdeel Natuur relevante ambities benoemd als: 1) openbaar groen vormt een robuust groen raamwerk en groeit mee met de uitbreiding van de bebouwde omgeving en 2) openbaar groen biedt ruimte voor ecologische waarden en staat in de vorm van een fijnmazig ecologisch netwerk langs wegen en waterlopen in verbinding met ecologische structuren in het buitengebied.

De algemene visie op het groen in Kampen is in het beleidsdocument als volgt beschreven: "Het Kamper groen vormt een robuust, duurzaam groen raamwerk, dat zowel landschappelijke als nieuwe stedelijke groenstructuren in zich verenigt, volop ruimte biedt voor een veelzijdig gebruik door inwoners, ecologische dooradering van het bebouwde gebied mogelijk maakt en een substantiële bijdrage levert aan een duurzame leefomgeving. Hierbij staan behoud en versterking van het specifieke eigen groenkarakter van stad, dorpen, buurten en gebiedsdelen centraal. Veiligheid en beheerbaarheid gelden te allen tijde als randvoorwaarde".

Nationaal Programma Landelijk Gebied

Op woensdag 4 september 2024 werd duidelijk dat het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is geschrapt als kabinetsbeleid. Het NPLG beoogde er met een gebiedsgerichte aanpak voor te zorgen dat de opgaven en maatregelen voor natuur, stikstof, landbouw, water, bodem en klimaat worden gehaald. Op het moment van schrijven is nog steeds onduidelijk wat ervoor in de plaats komt. Demissionair minister Wiersma (LVVN) heeft in ieder geval gesteld dat zij voornemens is om (meer) agrarisch natuurbeheer te gaan voeren. Na de verkiezingen van 29 oktober 2025 zal hier op termijn weer duidelijkheid over komen.

Provinciaal Programma Landelijk Gebied

De provincie Overijssel heeft een Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) opgesteld. Hierin wordt ernaar gestreefd om via een 3x3 aanpak natuur-, water- en klimaatdoelen te halen in samenhang met een helder perspectief voor de boeren.

Het PPLG Overijssel kent drie onlosmakelijke doelen:
- Bieden van een perspectief voor een toekomstgerichte agrarische sector.
- Behouden (en liefst verbeteren) van de leefbaarheid en de economische kwaliteit van ons platteland.
- Versterken natuur. We moeten in Nederland stikstof en broeikasgassen verminderen en water- en bodemkwaliteit en -kwantiteit en biodiversiteit verbeteren.

Daarbij gelden 3 randvoorwaarden:
- We werken samen met onze gebieden.
- Alle sectoren dragen evenredig bij aan de gestelde natuur-, water- en klimaatdoelen.
- We pakken deze doelen in één keer op (integraal).

En wordt gestreefd naar maatwerk voor drie categorieën boeren, namelijk:
- Afbouwer/stopper
- Blijver die zo veel mogelijk op het huidige (intensieve) pad door wil
- Omvormer die het bedrijf op de huidige plek extensiever wil runnen en/of verbreden

Gezien het schrappen van het NPLG is (nog) onduidelijk wat dit betekent voor het PPLG.

Natuurbeheerplan Overijssel

Door provincie Overijssel is recentelijk (mei 2024) een gewijzigd natuurbeheerplan opgesteld. Het plan richt zich met name op de natuurgebieden (bestaande natuurgebieden, gebieden waar nieuwe natuur wordt aangelegd, landbouwgebieden die worden beheerd volgens agrarisch natuurbeheer en Natura 2000-gebieden) en hoe die te beheren. Voor de (beschermde) natuurgebieden in Kampen wordt aangesloten op het provinciale natuurbeheerplan.

De inhoudelijke focus van voorliggend document ligt op de overige gebieden van Kampen, het agrarisch buitengebied en bebouwd gebied.

Bijlage 2 Participatie

Het programmaonderdeel Natuur is tot stand gekomen met hulp van verschillende participatietrajecten. Dit zijn recent uitgevoerde participatietrajecten, waarbij de output hergebruikt is om zo optimaal mogelijk gebruik te maken van bestaande informatie. De output uit het participatietraject van de omgevingsvisie is gebruikt en aangevuld met de output van de enquête over Beleidsprogramma beheer openbare ruimte (2024). Uit de enquête BOR komt naar voren dat het vergroten van de biodiversiteit, het vergroten van meer schaduwplekken tegen extreme hitte en het vergroten van de toegankelijkheid van de openbare ruimte als belangrijkste bijdragen worden bevonden bij het onderhoud van de openbare ruimte. Deze uitkomsten zijn meegenomen in het opstellen van de natuurvisies en -doelen. De uitkomsten van het participatietraject van de Omgevingsvisie 2050 zijn met name verwerkt in de reeds vastgestelde Omgevingsvisie en waar relevant in voorliggend document.

Om naast inwoners ook natuurorganisaties (zie opsomming hieronder) mee te nemen in het participatietraject is er bij hen, middels een vragenlijst, informatie opgehaald over de wensen en ideeën over natuur(ontwikkeling) in Kampen. De output is gebruikt bij het opstellen van concrete natuurdoelen en de uitvoeringsagenda. Zo is de gemeenschappelijke wens voor één groenblauw netwerk waarbij stad en buitengebied beter met elkaar verbonden zijn, direct terug te vinden in de doelen. Ook de wensen voor meer groen in de stad, natuurinclusieve bouw, natuurvriendelijke landbouwgronden en agrarisch natuurbeheer komen op enigerlei wijze terug in de doelen. Tenslotte zijn verschillende voorstellen voor gidssoorten afgewogen en verwerkt in dit programmaonderdeel Natuur.

De geconsulteerde natuurorganisaties zijn:
1. Waterschap Drents Overijsselse Delta;
2. Natuurvereniging IJsseldelta;
3. Staatsbosbeheer;
4. Natuurmonumenten;
5. Agrarische natuurvereniging Camperland;
6. Vereniging voor het behoud van de vrije natuur;
7. Hengselsportvereniging Ons Vermaak;
8. Stadserven.